

Sammanställning tidigare tillsynsinsatser inom området energi

Stockholm

Allmänt om tillsyn:

Flera kommuner lyfter frågan om energiförbrukningen vid ordinarie tillsyn och lämnar ut informationsmaterial. Många av dessa kommuner har checklistor de tagit fram och arbetar efter. Till stor del handlar frågorna som ställs om verksamheternas kunskapsnivå gällande sin energiförbrukning, men även vilken potential för energieffektivisering som finns och frågor om var energiförbrukningen sker. Följden blir oftast att någon form av information och råd lämnas. Förelägganden hör till ovanligheterna, men en av de tillfrågade tillsynsmyndigheterna nämner att sådana kan ställas.

Samarbete med klimatrådgivare

Flera av kommunerna har erbjudit verksamhetsutövare rådgivning av någon typ av energikonsult för kostnadsfri rådgivning. En kommun noterar också ett ökat intresse för energi- och klimatrådgivare i samband med ökad energitillsyn där dessa rekommenderas.

Specifika projekt

Ett fåtal specifika projekt har genomförts av länets kommuner:

- Energitillsyn mot fastighetsägare - Detta startade en gång inriktat på flerbostadshus som använde oljepannor. Val av uppvärmning och effektivisering har här varit naturliga ingångar.
- Tillsyn av transportintensiva branscher där fordons- och bränsleval såväl som sparsam körning tagits upp.
- Tillsyn av bostadsrättsföreningar och större företag med besök av energikonsult.
- Vid tillsynen över större B-verksamheter undersöka om energikartläggningar har gjorts.
- Speciellt tillsynsbesök med fokus på energi hos större verksamheter.

Identifierade utmaningar

En utmaning som kommit fram är att tillsynsmyndigheterna ofta ställs inför verksamheter som hyr sin lokal och där en annan aktör då styr över uppvärmning och utformning av byggnaden. Dessa verksamheter har begränsad rådighet över energianvändningen och med detta följer dessvärre ofta ett bristande intresse/incitament för att arbeta med frågan.

Övriga insatser:

KSL är det regionala energikontoret och driver ett nätverk inom energi för ett antal Ica maxi-butiker. De hjälper även företag att söka energikartläggningsstöd.

Energi och klimatrådgivningen ger råd per telefon och utför även energirådgivningsbesök. De har även en hemsida för företag med matnyttig information och ett antal goda exempel.

Länsstyrelsen bedriver egentligen inget projekt riktat mot företag, men däremot ett antal andra projekt. Exempelvis drivs ett nätverk för klimat- och energistrateger med träffar cirka 4-5 gånger/år. Det finns också andra projekt som ni har fått del av i lägesrapporter. Dessa kan läsas om i lägesrapport 2014-01-31 (länsstyrelsens beteckning 2011-006760).

Östergötland

Tidigare tillsynsinsatser inom energi

Inom Miljösamverkan Östergötland genomfördes ett energitillsynsprojekt 2009-2010. Checklistor och vägledningsmaterial togs fram i projektet. Inom projektet erbjöds också utbildning om energitillsyn och energieffektivisering för både verksamhetsutövare och inspektörer. Se mer info:

<http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/Sv/miljo-och-klimat/verksamheter-med-miljopaverkan/miljosamverkan/projekt/Pages/energitillsynsprojekt.aspx>

Efter projekt slut har energifrågan tagits upp i likhet med ovan nämnda projekt vid de verksamheter som inte besöktes under projektet alternativt följdes den kartläggning som gjordes inom projektet upp.

Länsstyrelsen Östergötland fick pengar inom LEKS för arbete med att titta på energi i provningen. Se rapport:

<http://www.lansstyrelsen.se/Ostergotland/Sv/publikationer/2015/Pages/vagledning---energi-i-miljoprovning.aspx>

Tidigare andra insatser inom energi

Nätverket för energieffektivisering inom industrin - på efterfrågan från företag i länet inrättades under 2013 ett regionalt nätverk för energieffektivisering inom industrin. Ett femtontal verksamhetsutövare med stor energianvändning deltar, och syftet med nätverket är att utbyta erfarenheter och samla den kompetens som finns i länet inom energifrågor. Länsstyrelsen håller i samordningen av nätverket som träffas två gånger per år hos något av de deltagande företagen.

Östergötlands energi- och klimatråd – är kopplat till länets klimat- och energistrategi och syftar till att få en bred förankring och deltagande i detta arbete. Rådet leds av landshövdingen och samlar representanter för Energikontoret, Regionförbundet, näringsliv, offentlig sektor och intresseorganisationer i länet.

Samverkansgrupp med Energikontoret och kommunernas energistrateger/e/k-rådgivare -

Länsstyrelsen och Energikontoret Östra Götaland sammankallar gemensamt nätverket med fokus på kommunernas energiplaner och samverkan inom klimat, energi och transporter. Samverkan har bland annat resulterat i flera gemensamma projekt som Energikuppen (fokus på offentlig upphandling) och INEKT (fokus på kommunernas transporter), samt bidrag till Energikontoret för att genomföra kompetenshöjande insatser inom Grön IT och Biodrivmedel.

Eweek

Länsstyrelsen genomför tillsammans med Region Östergötland, Linköpings universitet, Cleantech Östergötland, LRF och Energiriket årligen ett regionalt event med fokus på energi, klimat och hållbarhet.

Rundabordssamtal och besök av Energikommisionen- Länsstyrelsen Östergötland och E.ON bjöd in till ett rundabordssamtal med företrädare inom näringslivet och Linköpings universitet under 2015. Slutsatserna från mötet lämnades som inspel till Energikommisionens arbete. Energikommisionen besökte också Östergötland i januari 2016.

Urval av tidigare projekt inom energi

Utvecklad samhällsplanering

Under 2010-2011 genomförde Länsstyrelsen Östergötland, tillsammans med dåvarande regionförbundet Östsam, projektet Utvecklad samhällsplanering med finansiering från Energimyndigheten. Inom projektet gjordes en uppföljning och geografisk visualisering av var länets kommuner beviljat bygglov de senaste tio åren. Dessa data jämfördes med avstånd till kollektivtrafik och förekomsten av utbyggda fjärr- och närvärmenät. En analys gjordes också av hur de beviljade byggloven förhöll sig till kommunernas översiktsplaner. Resultaten från projektet diskuterades med kommunföreträdare vid seminarier, samt tas kontinuerligt upp i lämpliga sammanhang därefter.

Potential för restvärme

Under 2010-2011 genomförde Länsstyrelsen Östergötland, tillsammans med Länsstyrelsen Örebro och Linköpings Universitet, projektet Potential för restvärme med finansiering från Energimyndigheten. Företagsrepresentanter ingick också i projektets referensgrupp. Inom projektet undersöktes tillgången till hög- respektive låggradig restvärme i Örebro och Östergötlands län, och jämfördes med avstånd till befintliga när- eller fjärrvärmenät. Även framgångsfaktorer och hinder för samverkan gällande nyttjande av restvärme undersöktes. Resultaten presenterades och diskuterades vid ett seminarium, samt tas kontinuerligt upp i lämpliga sammanhang därefter.

Energieffektiva företag

Ett regionalt samverkansprojekt mellan Energikontoret Östra Götaland och energi- och klimatrådgivarna på kommunerna i Östergötlands län som finansierades av Energimyndigheten. Projektet startade 2012 och pågick i 15 månader. Fokus låg på processerna kring energieffektivisering och företagsrelationer där målet var att varje deltagande företag skulle genomföra minst en energieffektiviserande åtgärd samt att energi- och klimatrådgivarna skulle få stöd i arbetet gentemot företagen i dessa frågor.

Fossilfritt lantbruk

Ett projekt som ägdes av AgroÖst och drevs av Energikontoret Östra Götaland och genomfördes under perioden 2013-2014. Projektet utvecklade en modell som beskriver metoder och investeringar för hur fossila bränslen i lantbruksföretag kan ersättas av förnyelsebara energikällor. Resultatet blev bland annat en handbok över hur man konverterar lantbruksmaskiner till etanoldrift.

ENIG (Energieffektivisering I Grupp) är ett nätverk som skapades för att främja energieffektivisering i svensk industri. Projektet har bland annat tagit fram en databas för energirelaterade nyckeltal för olika industribranscher.

Pågående projekt

Energieffektiva företag i Östra Mellansverige

Projekt som ska bidra till att små och medelstora företag kan öka sin konkurrenskraft genom energieffektivisering och att samverka mellan olika aktörer inom området förstärks och nyetableras. Projektet drivs av de tre energikontoren i Östra Mellansverige, Energikontoret i Mälardalen, Energikontor Regionförbundet Örebro Län och Energikontoret Östra Götaland.

Västmanland

Tidigare tillsynsinsatser på länsstyrelsen i Västmanlands län

Ett energieffektiviseringsprojekt påbörjades för några år sedan med Uppsala län men man lyckades inte riktigt komma överens, så det gick i stöpet (i vart fall i Västmanland). Tillsynspersonal tyckte inte att det passade in i planeringen, det kändes lite påtvingat och annat ansågs vara viktigare. De verksamheter som hade tillsyn hade större problem som prioriterades högre.

Insatser av Energikontoret i Mälardalen AB

Nya uppdrag för 2016

NNE – energilyftet (tillgängligt för samtliga 28 kommuner i regionen)

Tilläggsuppdrag till RUL från Energimyndigheten i arbete med Nära noll energibyggnader. Energikontoren ansvarar för regionala inspirationsseminarier för byggprocessens projektörer, arkitekter och planerare. Alltså de personer som föregår byggprocessen.

Inspirationsföredragen följs av ett webbaserat utbildningspaket. Med serier av moduler anpassade efter målgruppen.

Uppdraget löper till och med år 2016

Energibyggnader – IEE projekt (EU) (tillgängligt för samtliga 28 kommuner i regionen)

Energikontoren ansvarar för regionala utbildningar för entreprenörsföretag i byggprocessen.

Uppdraget löper till och med år 2016

Pågående uppdrag

Regional utvecklingsledare (tillgängligt för samtliga 28 kommuner i regionen)

Samordna stödja och utveckla energirådgivningen inom regionen. Energikontoret ska genomföra nätverksträffar, agera mentor och stödfunktion för de kommunala energirådgivarna, bidra till kompetensutveckling, gemensamma temasatsningar och mässor. Sprida information och kunskap om de projekt Energikontoret driver. Energikontoret avser att under kommande period verka för utvecklingen av regional utvecklingsledare genom aktivt deltagande i nätverket för RUL, även att stärka dialogen med EKR och respektive kommuner. Nätverket träffas minst fyra gånger per år och omfattar minst 6 dagar.

Uppdraget löper till och med år 2016

Intermediär Horisont 2020 (tillgängligt för samtliga 28 kommuner i regionen)

Informera offentliga aktörer i regionen om prioriteringar i utlysningarna inom Horisont 2020 samt stödja och coacha offentliga aktörer att öka sitt deltagande i projekt inom energi och transport i Horisont 2020.

Uppdraget löper till och med år 2016

Pågående projekt

Energieffektiva företag i Östra Mellansverige

Energikontoren i Östra Mellansverige samverka för att stödja små och medelstora företag att minska sin klimatpåverkan, bli energieffektivare och därmed mer konkurrenskraftiga. Energikontoren kan genom projektet stödja företagen att planera och genomföra energieffektiviserande åtgärder, klimatsmart affärsutveckling, nätverksstöd, rådgivning och andra kapacitetshöjande aktiviteter.

Projektet pågår till och med 2018

Energikartläggningsstöd – regionala noder

Energikontoren har Energimyndighetens uppdrag att regionalt stödja små och medelstora företag att ansöka om stöd för att och genomföra energikartläggningar. Energikontoren ska även stödja företagen vid upphandling av konsult, granskning av kartläggning, rapportering av arbete och åtgärder samt kompletterande åtgärder och ev. möjligt ytterligare stöd.

Projektet (etapp 1) pågår till och med 2018 Ytterligare en etapp planeras till 2020.

Nätverk för energieffektivisering

Energikontoren har Energimyndighetens uppdrag att regionalt stödja de större av de små och medelstora företagen igenom att driva energieffektiviseringsnätverk. Dessa nätverk kompletteras med experter och utbildningar av konsulter från Energimyndigheten.

Projektet (etapp 1) pågår till och med 2017 Ytterligare en etapp planeras till 2020.

Framtidens sol i Östra Mellansverige

Energikontoren i Östra Mellansverige samverka med länsstyrelsen i Östergötland och Västmanland för att stödja små och medelstora företag. Energikontoren är regionala koordinatörer för aktiviteter för att stärka det regionala näringslivet genom att öka installationerna av solceller samt stärka produkt och tjänstemarknaden för solceller.

Projektet pågår till och med 2018

Vindkraft Öst III

Vindkraft Öst etapp III är en drivkraft och kompetensbas för en hållbar utveckling av vindbruket i Mälardalen. Vindkraft Östs verksamhet skapar genom samverkan förbättrade förutsättningar för utbyggnad av ett hållbart vindbruk. Vi definierar hållbart vindbruk som lokalt och socialt accepterat, ekonomiskt bärkraftigt och miljömässigt klokt.

Projektet pågår till halvårsskiftet år 2016

Årliga temasatsningar

Årligen återkommande aktiviteter. Energikontoren har under flera år ansvarat för att samordna och rapportera de svenska aktiviteterna under europeiska energitemaveckor. Energikontoret har också drivit på och utvecklat aktiviteter och temasatsningar i regionen.

Svenska Solelmässan

Svenska Solelmässan är Sveriges första och största arena för fastighetsägare som vill komma i kontakt med Sveriges ledande solemleverantörer. Mässan erbjuder utställning, föredrag, lansering av nya produkter och tjänster samt rådgivning och orientering i lag- och regeldjungeln.

Europeiska Trafikantveckan

Varje år arrangeras den europeiska trafikantveckan den 16-22 september. Sedan 2002 har veckan genomförts med stöd av kommissionen. År 2015 registrerade sig 90 svenska städer/kommuner (9 från Mälardalen och Gotland) och totalt 1873 i världen, de flesta i Europa. www.mobilityweek.eu

European Solar Days

Under maj månad sker många lokala aktiviteter runt om i Sverige då du kan få mer information om solenergi. Det är en kampanj som genomförs i 19 europeiska länder samtidigt och 160 aktiviteter genomfördes i Sverige år 2014. www.solardays.se www.solardays.eu

Södermanland

Tillsynsprojekt

2009 – Tillsynsprojekt via Miljösamverkan Sörmland, med bland annat utbildning i energieffektivisering och framtagande av checklistor för tillsyn (lantbruk, reningsanläggningar och industri).

Andra insatser

Länsstyrelsen har tidigare inte arbetat i någon större utsträckning med målgruppen små och medelstora företag. Energikontoret i Mälardalen har i större utsträckning arbetat med denna målgrupp. Några exempel på projekt som genomförts och som nu är avslutade är:

- [Energieffektiva lantbruk](#)
- [Energiklok affärsrådgivning](#)

Örebro

Goda exempel som bör spridas i pågående arbete med energieffektiviseringsnätverk/energikartläggningscheckar

Kategorin innehåller 24 goda exempel för energieffektivisering i företag, varav 19 är från Energimyndighetens webb Lyckade insatser som beskriver konkreta investeringar och beteendeförändringar i företagen. Övriga 5 goda exempel är från ”Kartläggningsrapporten” respektive ”Guldkornsrapporten”. De beskriver ett antal stödjande projekt som fungerat bra. Eftersom alla exemplen redan har bedömts vara lyckade och eftersom de är inom olika branscher eller organisationsnivåer med olika förutsättningar, förtjänar de alla att spridas genom de stora utvecklingsprojekt som för närvarande pågår för små och medelstora företag med stöd från Energimyndigheten och tillväxtverket¹.

Förslag till spridningsinsatser

Praktiska åtgärder

LEKS och Energimyndigheten verkar för att de goda exemplen sprids genom pågående energieffektiviseringsnätverk och genom kontakter med företag som får bidrag till energikartläggning. Till exempel kan en enkel lista sammanställas med de praktiska åtgärder som genomförts i de goda exemplen och komplettera informationen på Energimyndighetens webb-sidor för lyckade insatser. I bilaga 1 finns ett utkast till en sådan lista.

Bidragsmöjligheter

Det är viktigt att information sprids i nätverken om bidragsmöjligheter. Företagen arbetar oftast med korta återbetalningstider på investeringar och bidrag kan göra stor skillnad i kalkylerna. Det finns möjligheter för företag att få bidrag till både planering av investeringar och investeringarna. Nedan följer en lista på stöd som kan vara aktuella.

Energikartläggning och stöd till studier inför energieffektiva investeringar

- Klimatklivet
- Landsbygdsprogrammet
- Regionala företagsstöd (Regionalt investeringsstöd och Regionalt bidrag för företagsutveckling)
- Elcertifikat
- Stöd till solceller
- Renovering - energieffektivisering av flerbostadshus

Mer information finns i avsnittet om bidrag i bakgrundskapitlet i denna rapport.

---

¹ <http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/stod-och-bidrag/natverk-for-energieffektivisering/>

Erfarenheter från tidigare stödjande insatser

Övriga goda exempel, som beskriver stödjande projekt för att stimulera företagen till energieffektiviserande insatser och som är föregångare till nuvarande energieffektiviseringsnätverk, kan användas vid workshops med projektledare för de nya energieffektiviseringsnätverken, där man tar vara på både nya erfarenheter och de som beskrivs i tidigare projekt. Dessa projekt finns beskrivna i ”Guldornsrapporten för energieffektivisering” och i ”Kartlägningsrapporten”.

Introduktion till exemplen

I bilaga 1 finns en enkel lista med de praktiska åtgärder som genomförts i de goda exemplen och företagens namn. Mer information och kontaktuppgifter finns på Energimyndighetens hemsidor för lyckade insatser:

energimyndigheten.se/effekter-av-vara-satsningar. I högerkolumnen finns en filtreringsfunktion där man väljer Energikartlägningsstöd².

De övriga stödjande projekten som beskrivs i Kartlägningsrapporten respektive Guldornsrapporten anges nedan med hänvisning till respektive rapport för mer information och kontaktuppgifter.

Energieffektivisering inom företag	Guldorn-energieffektivisering, s 26
Energidriven affärsutveckling i Tranås	Kartlägningsrapporten, s 44
Energismarta företag/Energismarta landsbygdsföretag	Kartlägningsrapporten, s 47
Branschvis energieffektivisering	Kartlägningsrapporten, s 50
Testpiloter i praktisk energieffektivisering	Kartlägningsrapporten, s 52

² <http://www.energimyndigheten.se/effekter-av-vara-satsningar/?aidType=69#filter>

Gotland

Energieffektivt Gotland

Projektet Energieffektivt Gotland pågick från den 1 juni 2009 till den 30 juni 2011. Länsstyrelsen i Gotlands län var huvudman för projektet, vilket finansierades av Energimyndigheten och av Region Gotland.

Projektet syftade till att konkretisera den regionala energi- och klimatstrategin som Länsstyrelsen tog fram 2008. Detta genom att utveckla samverkansfora, skapa nätverk, öka kunskapen om klimat- och energifrågor samt åstadkomma energieffektiviserande åtgärder i företag och offentlig förvaltning. En målsättning var också att identifiera de hinder som fanns för en fortsatt energiomställning på Gotland. Energieffektivt Gotland bestod av följande delprojekt:

Klimatentreprenörer på Gotland:

Klimatentreprenörer på Gotland startade som projekt hösten 2010. Ett 50-tal gotländska företag deltog i workshops och studiebesök. Med ledning av energiexperter ökade deltagarna sina kunskaper om energi och fick bättre koll på möjligheterna att energieffektivisera i det egna företaget.

Några av de deltagande företagen påbörjade en egen energikartläggning och en del sökte Energimyndighetens energikartläggningscheck. "Checken" var då ett ekonomiskt stöd som kunde sökas fram till år 2014. Det täckte 50 procent av kostnaden inklusive eget arbete för energikartläggningen, upp till maximalt 30 000 kronor. Kartläggningschecken kunde sökas då av företag med mer än 500 MWh årlig energianvändning samt lantbruk med mer än 100 djurenheter.

Projektet visade att de flesta företag kunde spara 20 procent av sin energi – utan att investera – bara genom att få bättre koll på sin energianvändning i fastighetsdrift och tillverkningsprocesser

Gotlands Energdialog

Gotlands Energdialog genomfördes vid fyra tillfällen, 2010 - 2014. Varje energialog samlade mellan 50 – 100 deltagare per tillfälle från företag, myndigheter, organisationer och privatpersoner. År 2010 handlade dialogen om företag, organisationer och hushåll som energianvändare och hur de kan energieffektivisera och öka användningen av förnybar energi. 2011 handlade dialogen om produktion och distribution av förnybar energi och hur vi kan öka andelen förnybar energiproduktion i länet. 2012 diskuterades och nya regionala klimatmål samt hur Gotland kunde bidra till den nationella Färdplan 2050. År 2013 var temat hur klimat- och energiutmaningarna utgör en möjlighet för regional tillväxt och 2014 om hur vi kan arbeta mot en fossiloberoende fordonsflotta. Energialogerna visade att det fanns ett stort intresse av en samlingsplats på Gotland för olika aktörer att mötas och diskutera klimat- och energifrågor, och har också lett till exempel på praktiska åtgärder och samverkan. Nästa energialog ska hållas hösten 2017.

Energieffektivisering inom statliga myndigheter

Länsstyrelsen har startat upp och driver ett myndighetsnätverk kring miljöledning. Syftet är att:

myndigheter på Gotland genom att utbyta erfarenheter och stödja varandra ska utveckla och förbättra sitt miljöledningsarbete. Energieffektivisering är en central del i arbetet med miljöledning. De aktiviteter som genomförs i nätverket ökar myndigheternas kompetens och intresse för miljöledning. Genom projektet får myndigheterna också en bättre inblick i varandras verksamhet.

Följande myndigheter deltar i nätverket:

- Försvarsmakten
- Högskolan på Gotland
- Kriminalvården
- Länsstyrelsen
- Polismyndigheten
- Riksantikvarieämbetet
- Riksutställningar
- Sida

Informationsåtgärder i länet

Länsstyrelsen har ordnat utbildningar och seminarier och medverkat vid olika arrangemang som andra aktörer ordnade inom klimat- och energiområdet, bl.a. om klimatförändringar och skogsbruk; om det statliga stödet för solenergi, om energirelaterade stöd inom Landsbygdsprogrammet.

Informationsåtgärder internt Länsstyrelsen

I syfte att höja kunskapsnivån på Länsstyrelsen inom klimat- och energiområdet har interna seminarier anordnats, bl.a.: om klimatförändringar och påverkan på skogsbruket; klimat och ekosystemtjänster; energieffektivisering; lantbrukets miljöpåverkan. Länsstyrelsen har också en intern tvärspektoriell klimat-och energigrupp.

Tidigare tillsynsinsatser inom energi på Gotland:

Några handläggare på Länsstyrelsen i Gotlands län har år 2007 genomgått en kurs i energitillsyn som anordnades av Miljösamverkan Sverige.

Inom ramen för tillsynsvägledningen anordnade Länsstyrelsen 2014 en kurs för kommunal och egen tillsynspersonal om Energi i tillsynen, med föreläsare från WSP Environmental.

Omkring år 2008 startade Länsstyrelsen och Region Gotland ett mindre gemensamt tillsynsprojekt om energi i tillsynen och tog fram gemensamt informationsmaterial till företagen, och Region Gotland utförde sin del av projektet 2009.

Datum
2016-10-21

Omkring år 2014 genomförde Region Gotland ett projekt där Regionen ställde krav på företag att redovisa sin energiförbrukning i miljörapporter. Tanken var att sedan titta närmare på de företag som angav större energiförbrukning.

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att finns ett stort behov av metod- och kompetensutveckling för att energitillsynen ska fungera bra och leda till energieffektivisering och energiomställning.

Jönköping

Tidigare tillsynsinsatser inom energi

Energikartläggning gällande tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet i Jönköpings län (2008)

Länsstyrelsen i Jönköpings län har inom ramen för sin egeninitierade tillsyn kartlagt energiförbrukningen inom den tillståndspliktiga miljöfarliga verksamhet för vilken Länsstyrelsen har tillsynsansvar. Rapporten presenterar energiförbrukning, resultat av energikartläggningar i Jönköpings län, tips på energieffektiviserande åtgärder, mål och strategier inom energiområdet samt styrmedel för förnybar energi och energieffektivisering m.m.

Rapport:

http://www.lansstyrelsen.se/Jonkoping/Sv/publikationer/rapporter/2008/Pages/2008_07.aspx

MiljöSamverkan F – energi i tillsynen

Regionalt tillsynsprojekt inom energianvändning under år 2015 för miljöbalksmyndigheter inom Jönköpings län i syfte att utveckla miljötillsynen i länet. Drivande i arbetet var länsstyrelsen, kommuner i Jönköpings läns samt Region Jönköping. Inom projektet togs ett handläggarstöd fram, bl. a. i form av en checklista att använda vid tillsynsbesök.

Rapport:[http://plus.rjl.se/info_files/infosida43454/Slutrapport Energi i tillsynen.pdf](http://plus.rjl.se/info_files/infosida43454/Slutrapport_Energi_i_tillsynen.pdf)

Tidigare andra insatser inom energi

ENIG (2012-2015)

ENIG är ett nationellt nätverk för energieffektivisering med branschöverskridande samarbete och har som huvudsyfte att skapa, samla och sprida information om energieffektivisering inom Svensk tillverkningsindustri. Två verktyg har utvecklats; Energiledning Light och Nyckeltalsdatabasen. Organisationerna bakom ENIG är Swerea SWECAST och Swerea IVF.

<http://enig.se/>

Energiledning light

Energiledning light (EL) är ett förenklat energiledningssystem som kan fungera som en inkörspport till företagen för att senare certifieras enligt den nu gällande energiledningsstandarden ISO 50001.

Nyckeltalsdatabasen

Databas med nyckeltal för att kunna jämföra energianvändning.

Energismarta lantbruk i Jönköpings län – metodprojekt 2010

Projektet bestod av en metodstudie för att skapa en modell som kan utnyttjas för energieffektivisering på mjölkgårdar. Antalet motsvarar drygt 15 % av länets

mjölkproducenter. Fördelen är att man med enkla insatser kan få ett större antal brukare att redovisa de viktigaste posterna för energiförbrukning, och därmed få fram medeltal att jämföra med. Jämförelsesiffran visar om brukaren förbrukar mer eller mindre än normalt av exempelvis el, diesel, konstgödsel eller köpfoder. Projektets övergripande mål var att ge ökad kunskap om möjliga energieffektiviseringar inom lantbruket. Projektet resulterade i en modell för strategiskt arbete med energieffektivisering inom de areella näringarna från ett regionalt perspektiv.

Rapport:

<http://www.lansstyrelsen.se/Jonkoping/Sv/publikationer/rapporter/2011/Pages/2011-15.aspx>

Energy Efficiency in Industry - aimed actions leading to extended awareness all through the corporation (2011)

Regionalt projekt inom energieffektivisering i små och medelstora företag med seminarium om energi, nätverksbyggande aktiviteter, enkätundersökningar om industrins energianvändning.

Rapport:

<http://www.lansstyrelsen.se/Jonkoping/Sv/publikationer/rapporter/2011/Pages/2011-19.aspx>

Energieffektivisering inom industrin, handeln och byggbranschen (2009-2010)

Projekt, även kallat *Investera med vinst i sikte – bli energieffektiv*, där Länsstyrelsen i Jönköping arbetat med att minska energianvändningen i små och medelstora företag i samarbete med kommuner och näringsliv. Inom projektet genomfördes seminarier och utbildningsinsatser och 106 energikartläggningar främst inom industri och handelssektorn med åtgärdsförslag inom ventilation tryckluft, byggnadsskal, uppvärmning/kyla, belysning, laststyrning och inköp. Projektet har samverkat med kommunernas energirådgivare samt skapat nätverk inom industri- och byggsektorn.

Rapport:

http://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2010/2010_31.pdf

Energidriven affärsutveckling – Tranås kommun

Nätverk i kommunen mellan olika sorters företag och branscher, så som industri, privata skolor bl. a. med syfte att skapa nätverk med leverantörer och informera om energikartläggning.

Guldorn inom energieffektivisering (2015)

Guldkornsprojektet syftar till att hitta guldkorn att sprida vidare i landet. Genom att arbeta med tydliga kriterier och en tydlig urvalsprocess har sju guldkorn valts ut. Dessa projekt har alla en genomarbetad dokumentation av processen, utvecklade metoder för uppföljning och utvärdering, redovisningar av faktiska eller potentiella energibesparingar samt god kostnadseffektivitet. I rapporten beskrivs guldkornen och idébeskrivningar över hur spridning till andra län kan genomföras.

Rapport:

<http://www.lansstyrelsen.se/Jonkoping/Sv/publikationer/rapporter/2015/Pages/2015-12.aspx>

Spridning av goda exempel i klimat- och energiarbetet (2016)

Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning (LEKS) har i projektet undersökt goda exempel för energi- och klimatomställning med insatser som är lämpliga, för att goda exempel ska spridas i större utsträckning i landet. Underlaget har bestått av beskrivningar av 130 goda exempel som har delats in i tolv kategorier utifrån förslagen till spridningsinsatser.

Rapport:

<http://extra.lansstyrelsen.se/energi/SiteCollectionDocuments/Nyheter/Slutversion%20Spridning%20av%20goda%20exempel.pdf>

Höglandsprojektet (2006)

Delvis EU-finansierat projekt som syftade till att genomföra energikartläggningar i Höglandskommunerna Tranås, Aneby, Eksjö, Nässjö, Vetlanda och Sävsjö 2004-2006. Totalt besöktes 360 företag inom olika branscher.

Kartläggning av klimat- och energirelaterade projekt (2015)

Projekt genomfört av LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) med syftet att kartlägga och utvärdera klimat- och energirelaterade projekt som finansierats av landsbygdsprogrammet, övriga strukturfonder samt regionala 1:1-medel under tidsperioden 2007-2014. 19 projekt som bedömdes ha spridningspotential valdes ut utifrån fastställda urvalskriterier beskrivs i rapporten, indelade i sex ämnesområden: Kommunal logistik, Hållbart resande allmänheten, Energieffektivisering företag, Energieffektivisering lantbruk/skogsbruk, Småskalig energiproduktion, Förnybar energi - produktion och användning samt Minskad klimatpåverkan allmänheten.

Rapport:

<http://www.lansstyrelsen.se/Jonkoping/Sv/publikationer/rapporter/2015/Pages/2015-16.aspx>

Minskad klimatpåverkan - Åtgärder för vision om plusenergilän (2015-2019)

Åtgärdsprogram för Jönköpings län 2015-2019 – åtgärder för visionen om ett plusenergi-län 2050. Energibalanser sammanställs årligen för samtliga tretton kommuner i länet och länet som helhet.

Rapport:

<http://www.lansstyrelsen.se/Jonkoping/Sv/publikationer/rapporter/2014/Pages/2014-30.aspx>

Samverkansforum i länet

Energicentrum A6

Samlad energirådgivning mellan fem kommuner i länet, samarbete mellan Jönköping, Habo, Mullsjö, Sävsjö och Vaggeryds kommuner. Syftet med samarbetet är att verka för en effektivare användning av energin och för att öka användningen av förnybara energikällor. Energicentrum har dessutom en permanent utställning med cirka 50 utställare där konsumenter och företag kan komma och se olika tekniker i verkligheten.

<http://www.energicentrum.se/utstallning/>

Energikontoret Norra Småland

Energikontoret har funnits sedan 2012 och verkar inom olika samverkans- och utvecklingsprojekt från lokal och regional nivå upp till europeisk nivå för att regionen ska nå sina energi- och klimatmål. Verksamheten är sedan 2016 en del av Region Jönköpings län med uppslutning från samtliga kommuner och Länsstyrelsen. Energikontoret Norra Småland arbetar för ökad energieffektivisering och mer förnybar energi i regionen genom att informera och utbilda olika målgrupper i energifrågor. Huvudområden är byggnader, transporter och industri.

<http://www.rjl.se/energikontoret/>

Energieffektiviseringsnätverk - EEnet

Energimyndigheten erbjuder, med stöd av EU, små och medelstora företag med minst 1 GWh energianvändning att delta i ett företagsnätverk. Energikontoret Norra Småland koordinerar det regionala arbetet i Jönköpings län. Nätverken startar under 2016, pågår fram till 2020 och vänder sig till alla branscher.

<http://www.rjl.se/energikontoret/pagaendeprojekt/energieffektiviseringsnatverk-eeenet/>

Regionala noder för energikartläggningsstöd

Energikontoret erbjuder stöd för att kunna hjälpa och stötta små och medelstora företag i sin region inför, under och efter det att företaget ansöker om energikartläggningsstöd. De regionala noderna ska identifiera små och medelstora företag som vill energieffektivisera och stödja dem genom hela effektiviseringsprocessen. Noderna anordnar seminarier med olika typer av inriktningar där de informerar och uppmärksammar företag om de stöd som erbjuds för att arbeta med energieffektivisering.

<http://www.rjl.se/energikontoret/pagaendeprojekt/energikartlaggningsstod/>

Samordning av energi- och klimatrådgivare via energikontoret

Kontaktperson Emelie Emanuelsson, Energikontoret.

Forum Miljösamverkan F

Länets miljöhandläggare har ett gemensamt diskussionsforum för att lyfta specifika frågor. Forumet är skapat i webbverktyget Ping Pong. Kontaktperson: Annica Malmer.

Klimatrådet

Klimatrådet för Jönköpings län bildades år 2011 och har till syfte att vara en samordnande och pådrivande kraft i länets arbete för att förverkliga länets vision *Plusenergilän år 2050*. Anordnar bland annat *Klimatveckan* i Jönköpings län, som är en mötesplats med gränsöverskridande aktiviteter och seminarier.

<http://klimatradet.se/>

Plusenergiform

Energikontoret arrangerade första upplagan av *Plusenergiform* (del av klimatveckan) med fokus på att sprida kunskap som förstärker arbetet med klimatmålen i Jönköpings län. Föredragen handlade 2016 om förnybar energi, energieffektivisering, hållbara transporter och hållbart byggande.

<http://www.rjl.se/energikontoret/plusenergiform/>

Kalmar

Länsstyrelsen tillsammans med Regionförbundet (RF) i Kalmar är sekretariat för Klimatsamverkan Kalmar län som består av EKR, energi- och hållbarhetsstrategier. De beslutar en gemensam VP årligen som baseras på länets energi- och klimatstrategi, NoOil, fossilfritt län 2030.

Lst och RF är också sekretariat för Klimatkommissionen Kalmar län som leds av ordförande Regionförbundet och vice ordförande är Landshövdingen. Ledamöterna är från näringsliv och det offentliga. Deras uppdrag är att synliggöra och driva på länets klimatarbete inom NoOil.

Länets EKR har tidigare genomfört gemensam utbildning och projekt inom energikartläggning av företag under ledning av RUL.

Två kommuner har också genomfört energikartlägningsprojekt 2012-2014 av turismföretag med finansiering av EM. Dnr.35638-1. Projektet hade som syfte att identifiera och kvantifiera turismens energi- och klimatpåverkan avseende beteenden, konsumtion, boende och transporter på ett mät- och uppföljningsbart sätt. Av detta kan man sedan ta fram indikatorer och nyckeltal för besöksnäringen med avseende på energi- och klimatpåverkan. Utöver att ta fram statistik och nyckeltal ska besöksmålen samtidigt klimatsäkras på ett hållbart sätt med avseende på kraven för klimatanpassning.

Kronoberg

Tidigare tillsynsinstaser:

Växjö: hade ett projekt 2012-2013 för att på ett strategiskt sätt föra in energifrågor i ordinarie miljötillsyn.

Kanske bara blev 5 företag som fick gemensamt besök av dem och EKR, trots ett 20-tal föreslagna. Tanken var att vi skulle "ta till oss" vilka saker vi bör titta på när vi är där och på så vis förbättra tillsynen med avseende på energi. EKR har kunskapen och vi är "vägen in" till företagen. Vissa företag har sagt sig inte ha tid. Arbetet har känts trögt även om något företag sökt energikartläggningscheck efter vårt besök. Sen kanske de fick upp ögon för vad de skulle byta till när nuvarande utrustning inte längre fungerar? Vår första checklista kanske var för svår för verksamheterna, de hade ej koll? Svårt när verksamhetsutövare hyr lokaler – vem ska stå för t ex bättre isolering? Eftersom detta vårt första angreppssätt kändes trögt tog vi (läs EKR) fram lapp som vi (läs många) delat ut och informerat om i olika sammanhang där EKR erbjöd 1 h gratis energirådgivning. Dessutom företagsspecifikt. Responsen på detta har varit låg.

- EKR var delaktig
- Fortsättning känns lite trevande – men i alla fall försöka att vid varje tillsyn ta upp frågan om hur de jobbar med energihushållning. Total energiförbrukning kan naturligtvis vara "lite basic", men kanske inte så bra mått? Kan de hitta fungerande nyckeltal för just deras verksamhet?

Älmhult: Inte mer än att man har haft det uppe vid tillsyn. De upplever att verksamhetsutövarna har varit försiktigt positiva och att information ekonomiska besparingar har varit en morot.

Uppvidinge: Informerar i den löpande tillsynen.

ERK har arbetat med EK sydost energismarta projekt

Ljungby: Försöker ta upp det inom organisationen och utanför. Inom: diskuteras på personalmöten hur man ska arbeta vidare men inte lett till något hittills.

Utanför: Vi försöker ta upp det i den löpande tillsynen. Dock svårt i om att de inte kan ställa några krav. Har en person som är anställd som energirådgivare dock på ca 10-20%. Han har ej arbetat med dessa frågor.

Blekinge

Tidigare tillsynsinsatser inom energieffektivisering mot SMF

Miljöförbundet Blekinge Väst (Sölvesborg, Olofström, Karlshamn)

- Bedriver energitillsyn i den löpande tillsynen. De har inte gjort något projekt inom energi, (eventuellt hade de påbörjat något för några år sedan).
- Ronneby - 2011 inriktades tillsynen av B- och C-objekt på energifrågor med insamling av uppgifter och info om dåvarande bidragsmöjligheter. Lantbruken ingick inte i projektet då. Pga frånvaro/personalomsättning kunde inte projektet efter insamlandet av uppgifter, slutföras på det sam-lade sätt som vi planerat men uppgifterna har använts i den löpande tillsynen för de enskilda verksamheterna.

Tidigare andra insatser inom energieffektivisering mot SMF

Inom den kommunala verksamheten och de kommunala bolagen har det genom-förts olika typer av insatser för att minska energianvändningen. Det kan handla om sparsam körning, utbildning i energieffektivisering för fastighetsskötare mm. Dessa redovisas inte här utan enbart insatser mot SMF. När det gäller energieffektiviseringsinsatser riktade mot SMF har det inte gjorts så många insatser i kommunerna utöver den ordinarie rådgivningen och de företagsbesök som klimat-och energirådgivarna genomfört.

Olofströms kommun

- Har genomfört nattvandringar i butiker.
- Har besökt villaägare att byta sina gamla vedpannor till en miljögodkänd panna med bättre förbränning. Gjordes i samband med KLIMP- stödet.

Sölvesborgs kommun

- EKR har försökt att komma in på företag och ge råd om energieffektivisering men det har varit svårt om inte initiativet har kommit från företagen.
- När företag vill utöka sin verksamhet och måste skicka in en ansökan om det så måste de även se över sin energianvändning. Då ringer de klimat-och energirådgivaren. Det har varit lyckade träffar.
- Har gjort energikartläggning med företag.

Karlshamns kommun

Kommunen har jobbat lite mot företagen överlag. Man har arbetat med näringslivsfolk men det är mer föreläsningar och den typen av insatser.

Karlskrona kommun

Projekt: Energieffektivisering i företag. Genomfördes 2013-2014 med finansiering från klimatomiljonen. En av medarbetarna som drev projektet gick bort och projektet kunde inte fullfölja den uppsatta ambitionen till fullo.

När det gäller energi- och klimatrådgivning så är det svårt att få företagens intresse när de måste ta tid från deras verksamhet och det är frivilligt för dem att få hjälp.

Ronneby kommun

□ Energi- och klimatrådgivningen har varit mer inriktad mot privatpersoner och inte direkt mot företag. De företag som har bett om hjälp har fått det, men man har inte aktivt sökt upp företagen.

Energikontor Sydost

- Energikontor Sydost arbetar idag med flera olika stödåtgärder inom energieffektivisering riktade till små och medelstora företag.
- Bidrag till energikartläggning: Energikontor Sydost hjälper till med ansökningar till bidrag för energikartläggning.
- Bidrag till förstudier: Energikontor Sydost hjälper till med ansökningar till bidrag för olika typer av studier för framtida investeringar.
- Nätverk för små och medelstora företag: Energikontor Sydost driver fyra Nätverk för Energieffektivisering; för fastighetsägare, MAXI-handlare och sågverk, vilka alla spänner över hela sydostregionen, samt det fjärde för tillverkande industri i Blekinge.
- ByggEEss: Nätverk för fastighetsägare i sydost.
<http://energikontorsydost.se/byggeess>.
- Energinät Blekinge: Nätverk för tillverkande industri i Blekinge.
<http://energikontorsydost.se/energinat-blekinge>.
- EESiSyd: Nätverk för sågverk i sydost. <http://energikontorsydost.se/eesisyd>.
- EEMaxiS: Nätverk för MAXI-handlare i sydost:
<http://energikontorsydost.se/EEMaxiS>.

Tidigare insatser

Projekt: Energi i industrin. Genomfördes 2013 med stöd från länsstyrelsens Klimatmiljön. Projektets övergripande syfte var att höja små och medelstora företagskompetens i energifrågor för att därigenom uppnå en reduktion av deras energi-förbrukning och i förlängningen en minskning av koldioxidutsläppen.

- NETPORT Science Park - NetPort Science Park är en triple helix-organisation som främjar samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig verksamhet.
- Projekt: DRIV i Blekinge. Målet med är att visa på konkreta resultat i verkliga och hållbara tillämpningar ur socialt, ekologiskt och ekonomiskt perspektiv. Två delaktiviteter är Energisystemeffektivisering och Innovativa idéer. Delmål för delaktiviteten ”energisystemeffektivisering”-

Finna effektiviseringar ur ett systemperspektiv, förväntat resultat är att minst 10 företag är delaktiga i de aktiviteter som ska genomföras inom delaktiviteten.

<http://www.netport.se/projekt/driv-i-blekinge/>.

Länsstyrelsen i Blekinge, projekt:

- Energikartering och energiplaner inom industriell verksamhet (2007-2009)
- Framtidens intelligenta fjärrvärme, (2013-2014).
- Systematisk energieffektivisering del 1, (2013).
- Utbildning för kommuner och landsting om systematisk energieffektivisering del 2, (2014).
- Näringslivets möjligheter inom energi- och klimatarbetet, (2012).
- Informationspridning om finansieringsmöjligheter för energikartläggning, Restvärme i Blekinge, (2013- 2014).
- Energidriven Affärsutveckling för företag, (2013-2014).
- Minskad energianvändning i industrin, (2013).
- Kompetensutveckling inom miljöskydd, (2014).

Halland

FEEN - Förnybar och Effektiv energi i Näringslivet Halland

Inom projektet har vi varit i kontakt med mer än 400 företag genom e-post och merparten av dessa också genom telefon, för åtskilliga t o m flera gånger. De främsta erfarenheterna av projektet är att det är stora svårigheter att få företagen att bli aktiva med energieffektiviseringsåtgärder. De anger själva att största hindret är tidsbrist. Det ekonomiska incitamentet uppfattas inte heller tillräckligt drivande för att få igång arbetet inte heller konkurrens -aspekterna. Samma förhållande råder för lantbruksföretagen där inbjudningar och information skickats till c:a 3 500 företag. Därav sändes personlig inbjudan till de c:a 200, som är berättigade att söka energikartläggningscheckar. Här har Högskolan Halmstad gjort en värdefull undersökning för att utröna vilka drivkrafter, som behövs för att få utökat intresse för frågorna i den sektorn.

För lantbruksföretagen har det under projekttiden tillkommit ett stöd inom Greppa Näringen, Klimatkollen, som kanske kunde appliceras även på andra företag.

Vårt förslag till fortsatt arbete är projekt som stöttar lokala kommunvisa aktiviteter. Målgrupp bör då vara de personer som arbetar mot företagen och med energi-och miljöfrågor. Här har energikontor och länsstyrelse viktiga roller i att stötta arbetet.

Det behövs också en större allmän medvetenhet om betydelsen av energieffektivisering ur ett konkurrensperspektiv. Utbildnings- och informationsinsatser riktade mot nyckelindivider, som inte arbetar med frågorna direkt men har beslutanderätten i sin hand, är därför angelägna.

Andra nyckelgrupper som behöver få mer information och utbildning är konsulter och entreprenörer/ installatörer.

Även om projektet inte fullt ut nått uppsatta mål har det varit mycket framgångsrikt som ett informationsspridningsprojekt och medvetenheten om nyttan och miljöeffekterna av energieffektivisering har ökat på många håll i Halland.

En speciellt lyckad aktivitet var utbildningen för miljö-och hälsoskyddsinspektörer. Här behövs emellertid fortsatta insatser och stöd.

Avslutningsvis vill vi framhålla två framgångsfaktorer för projektet:

Den breda sammansättningen av projektägare och den från början lokala förankringen.

EN EFFEKT - Ett projekt för att energieffektivisera företag i Halland

- Minska energiförbrukningen hos B och C -anläggningar.
- Göra arbetet med energieffektivisering på företagen mer konkret. Faktiska åtgärder t.ex. ventilation, belysning, val av energikällor.
- Belysa kopplingen mellan energianvändning och miljöpåverkan och jobba för att nå de nationella, regionala och lokala miljömålen.
- Kartlägga och få en nulägesrapport av företagens energianvändning i Hallands län

Verktyg för energieffektivisering i EN EFFEKT

- Metod –för gemensamt arbetssätt
- Frukostmöten –värkning av företag och marknadsföring
- Utbildning
- Informationsmaterial till företagen
- Checklista
- Handbok
- Enkät

Västra Götaland

- **Energifrågor i tillsyn, prövning och fysisk planering, 2006**

Handledning miljösamverkan Västra Götaland. Projektet, som startade 2005, går igenom hur energifrågor behandlas vid tillsyn, prövning och till viss del i samband med yttranden i fysisk planering.

[Läs mer här.](#)

- **Tillsynskampanj Energi, 2010**

Miljösamverkan Västra Götaland. Projektet var en fortsättning av projektet från 2006 då handledningen Energifrågor i tillsyn, prövning och fysisk planering togs fram.

Projektet hade ett stort fokus på tillsyn, med övertygelsen att tillsynsbesök, inte bara information, är nödvändigt i klimatarbetet. Projektet arbetade också för en bred och långsiktig samverkan i energifrågan. Ett särskilt fokus var möjligheterna till samarbete inom kommunen mellan miljökontoret och energi- och klimatrådgivaren.

[Läs mer här.](#)

- **EFiVäst 2014**

Samverkansprojekt som finansierades av energimyndigheten och Länsstyrelsen i Västra Götaland. Syftet var utbildning, tillsynsbesök och goda exempel. Hållbar Utveckling Väst var projektledare.

Energi- och klimatrådgivare och miljöinspektörer i olika kommuner i Västra Götaland samverkade för att nå fram till företagen och genomföra energitillsyn/energienomgång.

Slutrapport från projektet finns som pdf.

Tidigare övriga insatser:

- **EnergInVäst 2010-2012**

Projektet EnergInVäst drevs av Västra Götalandsregionen med stöd av Energimyndigheten och länsstyrelsen i Västra Götaland, i samarbete med en rad viktiga aktörer på energiområdet.

Projektet erbjöd stöd för industriföretag i Västra Götaland som ville spara pengar genom att effektivisera sin energianvändning och samtidigt uppfylla de krav som tillsynsmyndigheterna ställer på företagets energiåtgärder.

Målet var minskad energianvändning, ökad konkurrenskraft och fler jobb inom energi- och industrisektorn i Västra Götaland.

[Läs mer här.](#)

Dalarna

Om projektet	Hänvisning
Handläggarsstöd för energitillsyn som länsstyrelserna, men även andra tillsynsmyndigheter, kan använda. Projektet har delfinansierats av LEKS, Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning.	http://www.miljosamverkansverige.se/Sv/projekt-och-rapporter-/energi/Pages/tillsynsstrategi-energitillsyn.aspx
<p>Ett väldigt lyckat projekt är GREEN 2020 – Gränslöst energisamarbete mellan skidanläggningarna i Dalarna och Hedmark.</p> Syftet med GREEN 2020 har varit att visa destinationerna flera vägar för att uppnå EUs energimålsättning om 20 % energieffektivisering, 20 % ökad andel förnybar energi samt 20 % effektivare transporter till år 2020. Projektet har verkat med de största destinationerna inom Skandinaviens största skidområde.	http://www.lansstyrelsen.se/dalarna/Sv/miljo-och-klimat/klimat-och-energi/projekt/Pages/green.aspx
MountEE är ett Europeiskt samverkansprojekt som ska pågå under tre år, projektet och påbörjade våren 2012. Förutom arbete för energieffektivt och hållbart byggande rymmer projektet satsningar på effektiv energianvändning och ökad andel förnybar energi inom byggsektorn.	http://www.lansstyrelsen.se/DALARNA/SV/MILJO-OCH-KLIMAT/KLIMAT-OCH-ENERGI/PROJEKT/MOUNT-EE/Pages/default.aspx
<p>Projektet BEE – Branschvis energieffektivisering - genomfördes under 2013-2014 i Dalarna och Gävleborgs län. Projektägare var Länsstyrelsen Dalarna i samarbete med Gävle-Dala Energikontor. Projektet finansierades med medel från Energimyndigheten, Region Gävleborg och Länsstyrelsen Dalarna</p>	http://www.lansstyrelsen.se/dalarna/Sv/naringsliv-och-foreningar/naringslivsutveckling/avslutade-projekt/Pages/bee---branschvis-energieffektivisering.aspx
<p>Energiintelligent Dalarna är ett nätverk för alla aktörer i länet som är involverade i eller intresserade av energi-och klimatfrågor. De flesta av länets betydande aktörer inom området medverkar i någon av nätverkets samverkansgrupper. Nätverket har funnits sedan 2006 och är en av anledningarna till att</p>	http://www.energiintelligent.se/sv/pages/default.aspx

Datum
2016-10-21

Dalarna år 2010 utnämndes till Pilotlän för grön utveckling.	
Länsprojekt energitillsyn miljöfarlig verksamhet samt tillsyn lokaler har gjorts.	Finns dokument om vägledning för energitillsyn om någon är intresserad. Går att maila över för de som vill.

Värmland
**Insats-
områden**

	Beskrivning av åtgärd	År	Utbildningar, kunskapsöverföring till länets aktörer	Framtagning av vägledningar, kartläggningar eller verktyg	Samordning av nätverk	organisationers åtgärder och insatser	Stödets finansiering till externa
Transporter och fysisk planering	Kartläggning av potentialer, aktörer och åtgärder i arbetet med klimat- och energistrategin och handlingsplan	2010-2014		x			
	EES-nätverk	2010-2014			x		
	Centrum för klimat och säkerhet, CCS, Karlstads universitet	2010-2014				x	
	Gemensam förankring och kommunikation av länets energi- och klimatarbete.	2010-2014			x		
	Klimatrådets arbetsgrupp Vägtrafiktrafikens användning av bensin och diesel	2011-2012			x		
	Floodville. Bidrag till Värmlands museum för framtagandet av översvämningsmodellen Floodville som visualliserar översvämningsrisker och -åtgärder.	2011					x
	Biodriv	2011-2014					x
	Tre utbildningar i systematiskt energiarbete för EES-samordnare	2012-2014	x				
	Pendla grönt	2012-2014	x			x	
	Offentlig hearing om vägtrafikens användning av bensin och diesel	2012	x				
	Kartläggning av kommunernas och landstingets arbete inom området	2013-2014		x			
	Hållbar konsumtion	2013-2014					x
	Trafikantveckan	2013					x
	Samverkan med enheten	Oklart				x	

	Samhällsbyggnad kring beredning av översikts-, detalj- och infrastrukturplaner							
Bostäder och lokaler inkl service/handel	Kartläggning av potentialer, aktörer och åtgärder i arbetet med klimat- och energistrategin och handlingsplan	2010-2014	x	x				
	EES-nätverk	2010-2014			x			
	Klimatrådets arbetsgrupp Effekttoppar i el- och fjärrvärmesektorn	2011-2012			x			
	Hållbart byggande i Värmland	2011-2014				x		
	Energieffektivisering hos lanthandlare	2011-2014	x					
	Hållbart byggande i Värmland	2011-2014			x			
	Hållbara städer	2011					x	
	Passivhusseminarium	2011					x	
	Hållbart byggande Värmland	2011					x	
	Energirådgivning i tillsyn	2012	x					
	Offentlig hearing om energieffektivisering och effekttoppar i energianvändningen	2012	x					
	Energioptimering utan investering	2013	x					
	Kartläggning av kommunernas och landstingets arbete inom området	2013-2014	x	x				
	Hållbar konsumtion	2013-2014					x	
	Energi i tillsynen	2014	x					
	Strategiskt energiarbete	2014	x					
	Handledning för beställare av injusteringsprojekt	2014		x				
	Sammanställning av kommunernas och landstingets energianvändning inom byggnader	Oklart	x	x				
	Industri	Klimatneutrala Värmland	2009-2011	x				
		Kartläggning av potentialer, aktörer och åtgärder i arbetet med klimat- och energistrategin och handlingsplan	2010-2014		x			
Energitillsyn Synliggjort problem och möjligheter med företags energianvändning i samband med tillsynsbesök.		2010-2014	x					
Skogsindustriseminarium		2010	x				x	
Informationsbroschyr om olika stödmöjligheter för företag som vill effektivisera sin energianvändning		2010	x					
Aktiv företagsrådgivning		2010-2011					x	

	Klimatrådets arbetsgrupp Industrins olje- och gasanvändning tog fram underlag till klimat- och energistrategin	2011-2012			x		
	Checklista för energitillsyn i Länsstyrelsens tillsynsverksamhet	2014		x			
	Workshop under Green Planet Week 2014 om samverkansmöjligheter mellan industri och offentlig sektor	2014	x				x
	Energitillsyn samt checklista för länsstyrelsens energitillsyn	2014	x				
Förnybar energi och energidistribution	Bionic	2007-2010	x				
	Kartläggning av potentialer, aktörer och åtgärder i arbetet med klimat- och energistrategin och handlingsplan	2010-2014		x			
	Vindkraftsgrupp	2010-2014			x		
	Klimatrådets arbetsgrupper Förnybar energiutvinning och Effektoppar i el- och fjärrvärmesektorn	2011-2012			x		
	Vindkraftsnätverk	2011-2012	x			x	
	Biodriv	2011-2013		x			x
	Offentlig hearing om förnybar energiutvinning som ett led i förankringen av arbetet med klimat- och energistrategin	2012	x				
	Vindkraftens miljöpåverkan	2014	x				
	Samverkan vid granskning av vindbruksplaner.	Oklart			x		
	Jordbruk och skogsbruk	Kartläggning av potentialer, aktörer och åtgärder i arbetet med klimat- och energistrategin och handlingsplan	2010-2014		x		
Klimatrådets arbetsgrupp Metan- och lustgasutsläpp från jord- och skogsbruk		2011-2012			x		
Skogsbränsleseminarium		2011	x			x	
Klimatkollen		2011-2013					x
Två utbildningsdagar om markhantering för minskade lustgasutsläpp		2013-2014	x				
Rådgivning och utbildningsinsatser i energieffektivisering och minskad lustgasavgång		2013, 2014	x				
Klimatåtgärder i lantbruket		2013-2014					x
Vindkraftsnätverk		2014			x		

Beteende och konsumtion	Kartläggning av potentialer, aktörer och åtgärder i arbetet med klimat- och energistrategin och handlingsplan	2010-2014		x			
	Earth hour	2010-2014	x				x
	Oljetanken	2011					x
	Energiutmaningen	2011-2014					x
	Utbildning i hållbar upphandling	2012	x				
	Förstudie folkbildningsprojekt	2012					x
	Hållbar konsumtion	2013-2014				x	
	Hållbar konsumtion	2013-2014					x
Miljödriven tillväxt	Hållbart byggande	2011-2014	x			x	
	Energiutmaningen	2011-2013					x
	Samverkan för hållbar upphandling	2012	x				
	Ansökan Vinnväxt	2012	x			x	
	Kartläggning av åtgärder med synergieffekter mellan minskad klimatpåverkan och "hållbar tillväxt	2014		x			
	Green Planet Week	2014					x
	Utbildningsdag om hållbar upphandling	Oklart				x	
Tvärsektoriellt arbete	Värmlands klimatråd Värmlands klimatforum	08-16 2016		x	x		
	Värmlands klimatdagar	2009- 2011, 2013- 2016	x			x	
	Miljöstrateginätverk	2010- 2016				x	
	Klimatluncher	2010- 2016		x			
	Statistik över områdets utsläpp och energianvändning har tagits fram och regelbundet uppdaterats och kommunicerats	2010- 2016	x	x			
	Gemensam förankring och kommunikation av länets energi- och klimatarbete	2010- 2016	x			x	
	Värmlands energidagar	2011	x				
	Seminarium om Färdplan 2050	2012	x				
	Två utbildningar Energirådgivning i tillsyn	2012, 2014	x				
	Utbildning i systematiskt arbete med energieffektivisering	2012	x				
	Miljöstrategisk grupp	2013-				x	

		2016					
	Internt enhetsöverskridande förankringsarbete	2013-2016			x		
	Verktygslåda för uppföljning och utvärdering av åtgärder i det regionala klimat- och energiarbetet	2014	x				
	Värmlandsstrategin 2014-2020. Medverkat vid framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin.	2014-2020	x			x	
	Handlingsplan för minskad klimatpåverkan och energiomställning -Uppföljning	2015 2016	x				
	Klimatklivet	2016					
	Projekt EE-net, företagsnätverk	2016					
	Projekt Regionala energi- och klimatscenarier	2016		x			

Västerbotten

Tidigare insatser inom energi

EES (energieffektiviseringsstödet) – projekt under energimyndigheten som syftade till att kommunerna skulle uppnå energieffektivisering inom den egna verksamheten gällande transporter och fastigheter

EEnet (energieffektiviseringsnätverken) – pågående projekt för energieffektivisering i SMF med energianvändning över 1 GWh.

Regionala noder (varje energikontor är en nod) – hjälpa SMF med minst 300 MWh i energianvändning/år att söka EKS (energikartläggningsstöd), vara ett generellt stöd före, under och efter en energikartläggning. Upplýsa om att de kan söka vidare stöd efter kartläggningen om de vill specifikt undersöka någon åtgärd, stöd för att genomföra studier inför energieffektiva investeringar.

EKR (kommunala energi- och klimatrådgivare) – de gör riktade insatser/aktiviteter för företagare, ser lite olika ut beroende på vem och vilken kommun. De jobbar även med rådgivning till företag gällande värme/kyla inom EPBD2 (EU-direktivet om byggnaders energiprestanda, artikel 14/15)

Nätverket för hållbart byggande och förvaltande i kallt klimat – länsstyrelsen Västerbotten är medlem i detta nätverk, främjar hållbart byggande vilket inkluderar energieffektivisering

I övrigt har vi på energikontoret drivit och driver en hel del projekt riktat till företag och som handlat/handlar om energieffektivisering för SMF, bland annat Testpiloter i praktisk energieffektivisering och så har LEK3 dragit igång som handlar om att via samverkan energieffektivisera fastigheter (både kommuner, energibolag, företag, organisationer m.fl. är med). Mera info finns på www.energikontornorr.se

Sorsele

Kommunen håller på att byta ut gammal gatubelysning med LED, sen övrig utomhusbelysning, korridorbelysning m.m. i skolor, vårdcentral är utbytt till LED.

Sen har det kommunala bostadsbolaget gjort åtgärder på undercentralerna på fjärrvärmerna. En del fönsterbyten på fastigheterna är också inplanerat.

Det kommunala fjärrvärmeverket har år 2014, investerat i en rökgaskondensator.

De företag som besökts av energi och klimatrådgivare. Så har de flesta planer på att byta ut gammal belysning mot modern (LED eller T5 lysrör).

Vännäs:

Vi har än så länge bara undersökt lite mer om och isf hur företagen jobbar med energieffektivisering utan att ställa några krav.

Umeå:

Sammanställning energitillsyn 2008 – 2014 på länkar nedan. Finns länkade rapporter för alla projekt.

<http://umea.se/umeakommun/byggaboochmiljo/energi och uppvarmning/arkiv/artiklarenergi/energitillsyn2014.5.14ee8b149ae8194ce6489.html>

<http://umea.se/umeakommun/byggaboochmiljo/energi och uppvarmning/arkiv/artiklarenergi/energitillsyn20082013.5.4979a5f31460a35f14d9253.html>

Skellefteå:

Miljöinspektörer och klimat- och energirådgivare från bygg- och miljökontoret i Skellefteå kommun har under 2012 och 2013 arbetat tillsammans i ett projekt med energitillsyn på företag med miljöfarlig verksamhet.

Projektets syfte var att utveckla miljötillsynen med ett energiperspektiv och att väcka företagarnas nyfikenhet för energifrågan och försöka förmå dem att vidta åtgärder. Projektet har upplevts positivt från företagarnas sida.

Inför projektet sattes effektmål upp. I projektet har målen energieffektiviserande åtgärder hos företagen och genomförd energikartläggning uppfyllts. Däremot har framtagande av energinyckeltal för företagens verksamhet inte uppfyllts.

Totalt har de 22 företagen i projektet tillsammans vidtagit 115 energisparande åtgärder. Flest åtgärder har gjorts inom områdena ventilation, belysning, tryckluft och uppvärmning. Företagen har dessutom uppgett 75 energisparande åtgärder som de kommer att undersöka vidare för att kunna ta ställning om eventuell åtgärd. Det kan även vara sådant som de planerar att åtgärda på kort eller lång sikt.

Projektet har höjt miljöinspektörernas kunskaper inom energiområdet och utvecklat ett arbetssätt för att bedriva energitillsyn hos företag. Genom projektet har samarbetet mellan miljöinspektörer och klimat- och energirådgivare förbättrats.

Norrbotten

- Borgmästaravtalet. Länsstyrelsen stöttar borgmästaravtalet i våra aktiviteter och i det strategiska arbetet. Drygt hälften av länets kommuner har signerat avtalet.
- EENet. Länsstyrelsen har kontakt med företagen genom projektet och det har kopplingar mot incitament IEE.
- Strategiskt arbete med bland annat 'Norrbottnens Klimat- och energistrategi med sikte på 2050'.